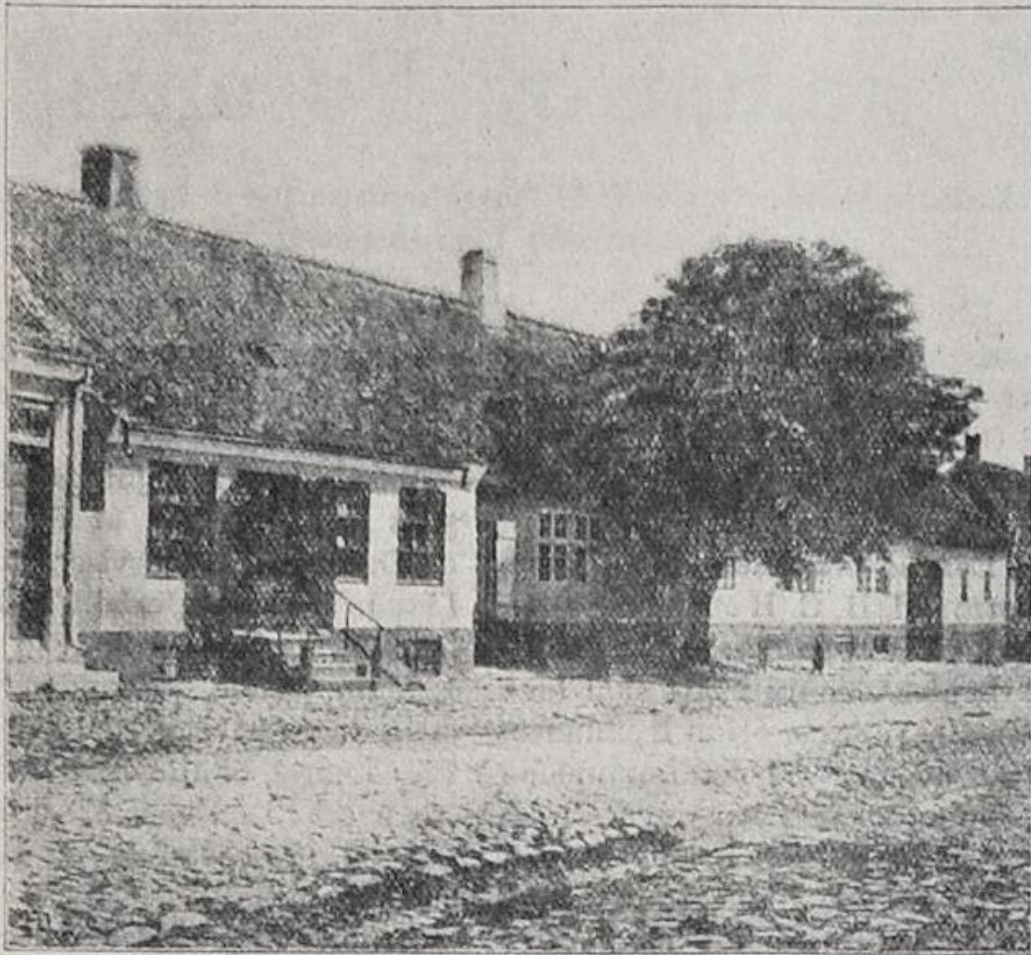

Nykøbing Handelsstandsforening gennem 50 Aar.

Gammel Købmandsgaard paa Hjørnet af Algade og Svanestræde,
fra Tiden for 50 Aar siden.

Som kortelig meddelt forleden kan Nykøbing Handelsstandsforening paa Søndag fejre sin 50 Aars Fødselsdag. Den kom til Verden som et Barn af Tiden, idet en Mængde Handelsforeninger oprettedes i de forskellige Købstæder i Aarene der omkring.

Tidligere havde der i mange, maaske i de fleste Tilfælde, hersket et meget spændt Forhold mellem Købmændene indbyrdes, i hvilken Retning de i høj Grad adskilte sig fra Byens Haandværkere, der fra Laugstiden var vant til at omgaas hverandre som gode Kammerater. Anderledes med Købmændene. De var ikke i den Forstand Kammerater, men derimod Konkurrenter, og ikke sjældent herskede der iblandt dem ikke saa lidt Konkurrencenid.

Imidlertid begyndte Købmændene i den ene By efter den anden at indse, at vel maatte de konkurrere om Kundernes Gunst og Tegnebog, men dette tiltrods havde de saa mange fælles Interesser, som det var nyttigt at staa sammen om, at dette førte til Rejsningen af Handelsforeninger i By efter By.

Bevægelsen for en saadan Rejsning naaede ogsaa Nykøbing, og det var den forøvrigt for sin udprægede Konservatisme kendte Konsul C. Nielsen, der her tog Initiativet til en Sammenslutning. Han, der boede i den Ejendom paa Algade, hvor Snedkermester Adolf Nielsen nu har Butik, var Storkøbmand, af hvilke der den Gang ikke var saa faa i Nykøbing. Paa den Tid havde Byen sit Opland ubeskaaret, idet Jernbanen med sine Stationsbyer kun var et Tankeeksperiment, og Oplandets Bønder derfor var henvist til at søge deres Handelsforbindelser i nærmeste Købstad.

I Aarene omkring 1884 var det, at den daværende Landbrugskrise med det mægtige Prisfald paa Korn satte ind og satte mangan en Landmand fra Gaard og Gods. Det siger sig selv, at en saadan Krise den Gang som nu maatte sætte sit Præg paa Købstædernes Forretningsliv, hvor ogsaa adskillige maatte bukke under i Kampen. Det er nok muligt, at det i nogen Grad var Tanken om det fælles Skibbrud, der gav Stødet til, at Købmandsstanden ogsaa her i Byen fandt sammen for i Fællesskab at sætte Ryggen mod det truende Uvejr.

Nykøbing 1934 – fra Holbæk Amts Venstreblad 5/1

www.nykobingslokalhistoriske.dk

Naturligvis var der nogle, der, den Gang som altid, rynkede paa Næsen af Sammenslutningstanken og holdt sig tilbage. Men de fleste i hvert Fald af Byens betydeligste Købmænd gik med, og af den første Bestyrelse ses det, at det ikke var en Branchesammenslutning, idet Ledelsen var lagt i Hænderne paa Manufakturhandler Jakob Hansen, den senere Bankdirektør, og de to Grovarekøbmænd J. Madsen og Konsul C. Nielsen, af hvilke den sidste var Formand og i en lang Aarrække stod som den egentlige Leder af Foreningen.

Det første Forhandlingsproblem, som Foreningen fik at arbejde med, var en eventuel Ændring i Afgangstiden for Dampskibet „Isefjorden“, der paa dette Tidspunkt, fra regnet Deligensen, var den eneste officielle Forbindelse mellem Nykøbing og Omverdenen. Skibet svarede godt nok til sit Navn, eftersom det gik i regelmæssig Paketfart mellem alle Isefjordens Købstæder. Fra Holbæk var fremsat i Anmodning om en Ændring af Skibets Fartplan, men det gik den Gang, som det er gaaet mange Gange siden: De to Byers Interesser faldt ikke sammen, og det ses af Forhandlings-protokollen, at Nykøbing Handelsforening modsatte sig Ændringen. Derimod fortælles der intet om, hvorvidt de Nykøbing Købmænd fik noget ud af deres Protest eller ikke. Iøvrigt fik den første Bestyrelse mange forskellige Opgaver at tumle med. Ikke ringe Arbejde var saaledes forbunden med at opdrage saavel egne Medlemmer som andre i at overholde Næringslovens Bestemmelser saavel som for at faa foretaget en effektiv Indskrænkning af Forretningstiden. Det var jo den Gang Skik, at Butikerne for det første var aabne til borgerlig Sengetid om Hverdagen og om Søndagen ikke var lukket ret meget ud over Kirketiden. Det gik dog her som alle andre Steder, at en effektiv Ordning med Lukningen ikke lod sig gennemføre, før Lovgivningen satte faste Rammer for Indskrænkningen. Ogsaa et Problem som Uddybningen af Isefjorden gav Anledning til lange og mange Drøftelser baade den Gang og mange efterfølgende Aar, idet den først blev endelig gennemført i 1918-19.

I 1886 kom der for Alvor Gang i Bestræbelserne for Anlæg af Odsherredsbanen, og Handelsforeningen nedsatte et Udvalg til at træde i Forhandling baade med Myndighederne og Interesserede fra andre Kommuner. Ældre Folk vil endnu mindes disse lange og ofte besværlige Forhandlinger, hvor Kampen navnlig stod om, hvorvidt Banen skulde føres over ved Avdebo Dæmning, den saakaldte Østlinie, eller man skulde foretrække den noget længere og følgelig ogsaa betydelig dyrere Linie, der blev den sejrende. Meningerne herom var stærkt delte, ikke alene i de Landkommuner, der havde

speciel Interesse i den ene eller den anden Linie, men ogsaa i de to Købstæder, Nykøbing og Holbæk, der i begge Tilfælde skulde være Endestationer.

Det er ingen Hemmelighed, at Handelsstanden i Nykøbing stillede store Forventninger til Banen, da den blev aabnet for Drift i 1899, idet man dermed med et Slag blev befriet for de store Besværligheder i Transporten baade af Gods og Mennesker, som man hidtil havde følt en stærk Gene ved. Men det er heller ingen Hemmelighed, at Banen bragte de Nykøbing Købmænd store Skuffelser. Langs Banen opstod de store Stationsbyer, hvor Forretninger af enhver Art skød op som Paddehatte og paaførte Byens Forretningsfolk en ganske vist naturlig, men stærk generende Konkurrence, der her i Byen slog adskillige ned. Købmændene i Nykøbing havde haabet, at dette moderne Befordringsmiddel skulde tjene til at trække Oplandet stærkere til sig, men det modsatte blev Tilfældet. Oplandets Omfang blev formindsket. Og det kan heller ikke nægtes, at Byens Købmænd ikke var den ny Opgave, der bød sig, voksen. Det skulde nemlig have været saa, at Nykøbing skulde og burde have været Stabelplads og Grossistby for de Forretninger, der skød op langs Banelegemet i Oplandet. Dette forsømte man imidlertid at agte paa. Man hengav sig i Stedet til at klynke og klage over Verdens Daarligdom, medens andre og mere emsige Byer løb med Profiten i langt, langt højere Grad, end Tilfældet burde have været. Dette skal siges selv i Jubilæumsartiklen om Handelsforeningen.

Bankdirektør M. Olsen.

Naturligvis har Handelsforeningen haft mange Ting at tage Vare paa gennem Aarene, og mange Ledere har der været. Den har haft ti forskellige Formænd i følgende Rækkefølge: Konsul C. Nielsen, Købmand H. Dørr, Isenkræmmer C. Friis-Hansen, Købmand J. H. Hansen, Direktør Aksel Nielsen, Købmand R. M. Johansen, Manufakturhandler S. Schibsbye, Bankdirektør M. Olsen, der nu for anden Gang beklæder Formandsstolen, Købmand Hans Hansen og Herreekviperingshandler Fr. Rodian. Af disse er kun de fire sidste endnu bosiddende her i Byen. Resten er enten døde eller bortrejst.

Det var under R. M. Johansens Ægide i 1919, at Forberedelserne til den sidste store Udvidelse af Transportforholdene, Havneudvidelsen, fandt Sted. Og det var under Paavirkning for ikke at sige Pres fra Handelsstandsforeningens Side, at Havnen i sin nuværende Form blev anlagt. Om nogen i Dag vil være Handelsforeningen taknemlig for dens Indsats ved denne Lejlighed ved vi ikke. Ret mange bliver det næppe. Det kan jo

Nykøbing 1934 – fra Holbæk Amts Venstreblad 5/1

www.nykobingslokalhistoriske.dk

nemlig ikke skjules, at den nye Trafikhavn blev en hel Del for stor og følgelig ogsaa for dyr i Forhold til Købmændenes Kapacitet her i Byen, et Fejlgreb, som Skatteborgerne baade nu og i Fremtiden maa bløde for.

Allerede paa et tidligt Tidspunkt af Foreningens Levetid optog den en saare fortjenstfuld Gerning, nemlig ved Oprettelse af Kursus for Handelslærlinge at bringe de vordende Handelsmænds Uddannelse paa Højde med Tidens Krav. Disse Kursus blev Forløberen for den nuværende officielle Handelsskole, der blev oprettet i 1921 og siden har været ledet under ministerielt Tilsyn og delvis opretholdt ved Statstilskud, en Skole, der gennem Aarene har været af stor Værdi baade for Principaler og Elever.

En væsentlig Del af de senere Aars Opgaver for Handelsstandsforeningen har været Haand i Haand med Turistforeningen at arbejde for i størst muligt Omfang at vende Turiststrømmen hertil, en Opgave, som det maa erkendes har baaret gode Frugter. Det lader sig jo nemlig ikke nægte, at for Byens Næringsliv har Sommerens Turistbesøg i de senere Aar været en stor og værdifuld Løftestang og har utvivlsomt sin Del af Æren for, at - selv om der ikke er noget at prale af - Krisetrykket i disse Aar ikke har virket saa haardt paa Forretningslivet i Nykøbing, som Tilfældet har været i adskillige Byer, hvor man kun har et mere eller mindre begrænset Oplands Købekraft at bygge paa. Og vi ved ikke noget bedre Ønske at give Jubilaren paa Fødselsdagen, end at den i Fremtiden maa faa Held til at bygge videre paa denne Bane til Held for sig selv og til Gavn og Glæde for hele vort lille Samfund.

C.V.